UNCIVILIZATION

FEDIVERSE

Merkezsiz ve birlikte çalışabilen sosyal medya ağlarından oluşan bir ekosistem

Fedi.zin

BİRİNCİ EDİSYON

Uncivilization Fediverse hesapları:

```
Mastodon  MAIN   > @uncivilization@ieji.de
Mastodon  LABEL  > @uncivilization@musicworld.social
Mastodon  WORLD  > @uncivilworld@sunny.garden
Misskey   SOCIAL > @uncivilization@s.basspistol.org
Peertube  VIDEO  > @uncivilization@v.basspistol.org
Loops     VIDEO  > @uncivilization@loops.video
Pixelfed  PHOTO  > @uncivilization@metapixl.com
Wafrn     BLOG   > @uncivilization@app.wafrn.net
Gancio    EVENTS > do.basspistol.org
```

FEDIVERSE

Merkezsiz ve birlikte çalışabilen sosyal medya ağlarından oluşan bir ekosistem

FEDİEVREN

02 Fediverse Sembolü
03 Fediverse Nedir?
04 ActivityPub
05 Çeşitlilik ve Bağlantılılık
06 Platformlar/Yazılımlar/Projeler
07 Oluşumlar (Instances)
08 Gelişen ve Genişleyen bir Evren
09 Yeni kullanıcıların yaşadığı zorluklar
10 Hızlı Başlangıç Klavuzu
11 Kullanıcı Adresi (Handle)
12 Nereden Başlamalı?
13 Yeni Hesap oluşturma
14 Profil oluşturma
   Tanıtım Gönderisi (#introduction)
15 Feed Oluşturma
17 Önemli Notlar
18 Web App
19 Taksonomi ve Kullanıcı Listemiz
20 Platform Listesi
22 Oluşum Listesi
24 Oluşumlar Hakkında Notlar

Bu fanzinin tasarımı ve bir kısmının dağıtımı
UNCIVILIZATION tarafından oluşturulan bir
çalışma grubu tarafından yapılmaktadır.

Dilerseniz siz de basıp dağıtabilirsiniz.

. . . . . UNCIVILIZATION

Oluşumlar hakkında notlar

- Her oluşumun kendi belirledikleri kuralları var. İleride sorun yaşamamak adına bir oluşuma girmeden önce bu kuralları okumanızı tavsiye ederiz.
- Bazı oluşumlar çok büyük. Bu, federatif sistemde iyi birşey değil. Merkezsiz olması için tasarlanan bu sistemde çoğu insan aynı yere üye olunca merkezileşmiş odaklar oluşmuş oluyor. Ayrıca böyle oluşumlardaki yüksek veri trafiği küçük oluşumlar için büyük yük teşkil ediyor. Bu yüzden kimi oluşumlar bu yükü azaltmak için buüyük oluşumları sınırlandırabiliyor ya da bazen tamamen engelleyebiliyorlar. Yani unutmayın ki kapitalist düzende alıştığımız daha büyük daha iyidir mantığı burada geçerli değil. Bu yüzden özellikle aşırı büyümüş ve Fediverse nüfusunun yüzde 25'ini barındıran mastodon.social oluşumuna üye olmamanızı tavsiye ederiz. Orta ölçekli 2000-100 kişinin bulunduğu oluşumları tercih etmek bir çok yönden daha iyi.
- Her oluşumu yöneten adminler var. Orta ölçekli veya küçük oluşumlarda bu adminlerle iletişim kurmak çok daha kolay oluyor bu da çoğunlukla yaşayabileceğiniz sorunlara hızlı çözüm bulabileceğiniz anlamına geliyor. Kimi oluşumlar sıkı bir şekilde denetlenip moderasyon sağlanırken kimi oluşumlarda ise tam tersi durumlar söz konusu olabiliyor. 'Free Speech Extremist' diye anılan bazı oluşumlar tamamen moderasyon karşıtı olabiliyor. Bunlar, genelde üyelerinin olumsuz davranışlarından etkilenmemek adına birçok oluşum tarafından engelleniyor.
- Fediverse'de güvenlik epey ciddiye alınan bir konu. Bu yüzden bu konularda organize hareket ediliyor. Farklı kriterlere göre hazırlanmış engelleme listeleri var ve oluşumlar kendi ortamlarını güvenli kılmak için bu engelleme listelerini kullanabiliyorlar. Unutmayın ki Fediverse'ün sağladığı olanaklar herkese açık ve bu yüzden gerçekten çok leş oluşumlar da bu sistemi kullanabiliyorlar. Fakat bunlar Fediverse'ün geneli tarafından engellendiği için izole oluyorlar ve etkisiz kılınıyorlar. Bu şekilde teknoloji devlerinin platformlarında olduğu gibi nefret dolu ortamlara maruz kalmıyorsunuz.
- Her oluşum bağlantıda olacağı diğer oluşumları kendisi belirliyor. Bu yüzden girdiğiniz oluşuma göre Fediverse'ün hangi kısımlarına erişebileceğiniz belirlemiş oluyor. Kimi oluşumlar daha içine kapanık ve engelledikleri oluşumların listesi çok uzun. Bu tarz oluşumlarda takip etmek isteyebileceğiniz birçok kişinin hesabına ulaşamıyorsunuz, onlar da sizin hesabınıza ulaşamıyor. Örneğin mastodon.art bu tarz bir oluşum.

16 Temmuz 2026

Yakın zamanda çıkan yasayla Türkiye'de Instagram, YouTube, TikTok ve X gibi dev platformlara girişlerde e-Devlet üzerinden kimlik doğrulama zorunluluğu getiriliyor. Yasanın 2026 yılı sonuna kadar hayata geçirilmesi planlanıyor. Bunun yanısıra bugün, 15 yaş altındaki çocukların sosyal medya kullanımını yasaklayacak yönetmeliğin de Ekim ayında yürürlüğe gireceği açıklandı.

2026 yılı sonlarında Instagram'daki Uncivilization hesabımızı silmeyi planlıyoruz. Sosyal medyadaki varlığımızı daha farklı ve özgür platformlarda sürdürmeye devam edeceğiz.

Sizi de bu platformlara katılmaya davet ediyoruz.

Bu fanzinde Fediverse hakkında bildiklerimizi anlattık. Herşeyin birbirine bağlanabildiği bir aplikasyon dünyasını kolay anlaşılacak şekilde anlatarak bunun internetin evrimine nasıl yön vereceği hakkında ipuçları vermeye çalıştık.

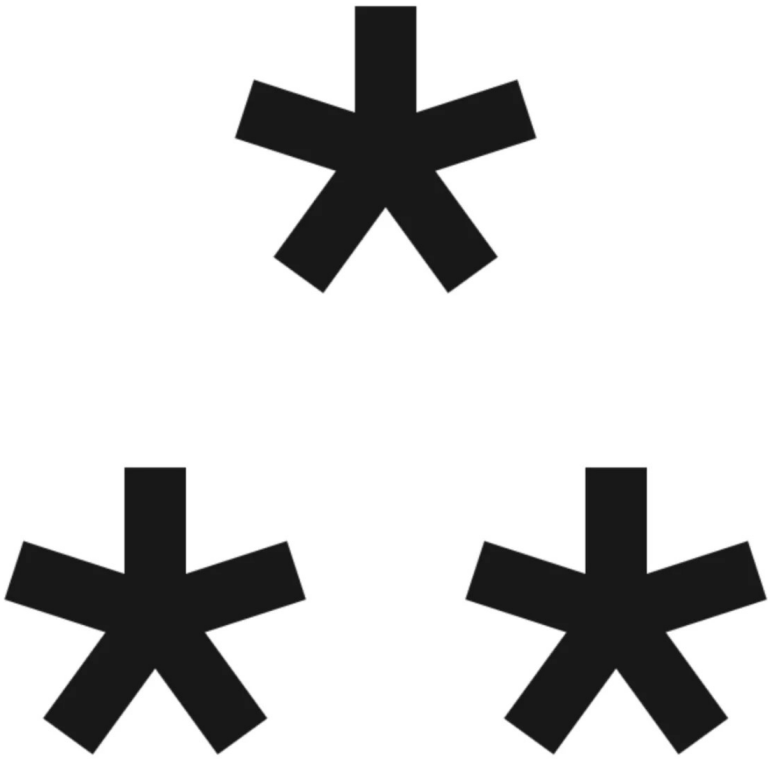

ALT KÜLTÜR
- **counterforce.social** MASTODON Punk
- **punk.photos** PIXELFED Punk
- **punktube.net** PEERTUBE Punk
- **shakedown.social** MASTODON Canlı müzik severler
- **cyberpunk.gay** SHARKEY Queer
- **cyberpunk.lol** MASTODON Cyberpunk
- **wandering.shop** MASTODON Bilim Kurgu
- **sakurajima.moe** MISSKEY Anime, Japan
- **retro.pizza** MASTODON Nerd, Fiction, Fandom
- **retro-gaiden.com** MASTODON Retro oyun, Teknoloji, Müzik, Sinema
- **tilde.zone** MASTODON Internet, Nix systems
- **meow.social** MASTODON Furry fandom

KEŞİF
- **urbanists.social** MASTODON Bisiklet, Transit, Yürünebilir şehirler
- **mountains.social** MASTODON Hiking, Dağcılık, Tırmanış, Backpacking, Outdoors

TEKNOLOJİ
- **infosec.exchange** MASTODON
- **noc.social** MASTODON
- **indieweb.social** MASTODON
- **linuxrocks.online** MASTODON
- **discuss.systems** MASTODON
- **hachyderm.io** MASTODON
- **woof.tech** MASTODON
- **awful.systems** LEMMY

DİSİPLİNER
- **mathstodon.xyz** MASTODON Matematik
- **qoto.org** MASTODON STEM
- **fediscience.org** MASTODON Bilim
- **sciences.social** MASTODON Sosyal Bilimler
- **genomic.social** MASTODON Genetik
- **journa.host** MASTODON Gazetecilik
- **mapstodon.space** MASTODON Kartografi
- **tilvids.com** PEERTUBE Ders

Fediverse diye adlandırdığımız, eskisinden çok farklı yeni bir sosyal medya ortamı gelişmekte ve genişlemekte. Pek çok kullanıcı, büyük şirketlerin kurduğu kapalı ve kilitli platformlara alışmış oldukları için Fediverse'ün açık ve özgür yapısını anlamakta güçlük çekiyor.

Bu yüzden herkesin anlayabileceği bir şekilde Fediverse'ü anlatmak ve ilgilenenlere yardımcı olmak amacıyla bir kampanya yürütüyoruz. Bu kampanyanın ilgi görmesini ve kampanyanın sonunda Fediverse'de iletişim kuran bir topluluk oluşturabilmiş olmayı umuyoruz.

OLUŞUMLAR
INSTANCES

Fedievren'de bulunan binlerce oluşumdan bazılarını seçip burada listeledik. Kendinize uygun olanları seçip buralardan hesap açabilirsiniz.

GENEL
- **ieji.de** MASTODON
- **toot.community** MASTODON
- **beige.party** MASTODON
- **cyberplace.social** MASTODON
- **ohai.social** MASTODON
- **mstdn.plus** MASTODON
- **mstdn.party** MASTODON
- **hear-me.social** MASTODON
- **spectra.video** PEERTUBE

AKTİVİZM
- **kolektiva.social** MASTODON
- **autonomous.zone** MASTODON
- **todon.eu** MASTODON
- **climatejustice.social** MASTODON
- **union.place** MASTODON
- **social.coop** MASTODON
- **veganism.social** MASTODON
- **social.edist.ro** MASTODON

YARATICILIK
- **musicworld.social** MASTODON Müzik
- **djs.social** MASTODON Müzik (DJ)
- **skastodon.com** MASTODON Müzik (Ska)
- **sunny.garden** MASTODON Sanat, Edebiyat, Müzik
- **toot.garden** MASTODON Sanat, Oyun, Mizah
- **socel.net** MASTODON Animasyon
- **graphics.social** MASTODON Computer Graphics
- **mograph.social** MASTODON VFX, 3D, Animasyon
- **typo.social** MASTODON Tipografi
- **ani.work** MASTODON Animasyon
- **vis.social** MASTODON Visualization
- **datavis.social** MASTODON Data Visualization
- **photog.social** MASTODON Fotoğraf
- **peoplemaking.games** MASTODON Oyun
- **tldr.nettime.org** MASTODON Sanat, Araştırma, Aktivizm
- **makertube.net** PEERTUBE Makers, DIY, Müzik, Sanat
- **cathode.church** MASTODON Makers, Coders, Tinkerers
- **zirk.us** MASTODON Edebiyat, Felsefe, Film, Müzik, Kültür, Tarih, Mimarlık
- **comics.town** MASTODON Bağımsız çizerler
- **vael.town** MASTODON Artists, Creators, Developers
- **dice.camp** MASTODON Masaüstü Oyunlar
- **zoner.work** SHARKEY Freelancers
- **glammr.us** MASTODON Sanat

Fediverse NEDİR ?

Fediverse bir app ya da internet sitesi değildir.
Yeni bir sosyal medya ekosistemi için kullandığımız bir terimdir. 'Federation' (Federasyon) ve 'Universe' (Evren) kelimeleri birleştirilerek türetilmiştir.

Fediverse, birbirine bağlı
binlerce bağımsız sosyal
medya sitesinden oluşan
bir ağdır.

Herşeyi kontrol eden bir merkez yoktur.
Ağdaki binlerce sosyal medya oluşumunun
her biri kendi kendini yönetir, kendi kurallarını koyar
ve Fediverse'ün geri kalanıyla ilişkilerini kendisi belirler.

Kampanya boyunca şunları yapmayı planlıyoruz:
* Fediverse platformlarını/projelerini tanıtmak.
* Fediverse oluşumlarını (instance) tanıtmak.
* İlgimizi çeken bazı Fediverse profillerini tanıtmak.
* Fediverse'de birbirimizi kolay bulabilmemiz için yeni katılanların profillerini paylaşmak ve bir liste oluşturmak.
* Fediverse hakkındaki sorularınızı yanıtlamak, önerilerde bulunmak.

UNCIVILIZATION

NaSIL? ▸ ActivityPub

ActivityPub adında internetin geleceğini tamamen değiştirecek bir teknoloji geliştirildi ve son yıllarda kullanımı yaygınlaşıyor.

ActivityPub merkezsiz sosyal ağlar için bir protokol ve açık bir standart. ActivityPub, her şeyi tek bir içerik paylaşım sistemine bağlayarak, sosyal platformları birlikte çalışabilir hale getiriyor. Kullanıcıların paylaşımlarını, beğenilerini, yanıtlarını, veya etkileşimlerini tek bir sisteme bağladığı için ActivityPub kullanan platformların hepsi bu sistemi ortak bir şekilde kullanabiliyor.

ActivityPub kapalı platformlar değil, açık protokoller tarafından yönetiliyor. Kullanıcılara kontrolü geri vermeyi ve sosyal ağı, şirketlerin hegemonyasından kurtarmayı amaçlıyor.

ActivityPub kullanarak oluşturulan ağın tamamını Fediverse olarak adlandırıyoruz.

Gancio Yerel toplulukların ortak bir etkinlik ajandası oluşturması için geliştirilmiş yazılım.

Mobilizon Etkinlik keşfetmek, oluşturmak ve paylaşmak için kullanılan bir sosyal medya yazılımı.

Wanderer Yürüyüş, koşu ve bisiklet parkurlarınızı paylaşmak için geliştirilmiş bir sosyal medya yazılımı.

FitPub Spor ve açık hava etkinliklerinizi kaydedip, deneyimlerinizi diğer insanlarla paylaşabileceğiniz bir platform.

Funkwhale Müzik kütüphanenizi düzenlemek, podcast dinlemek ve federatif ağ üzerinden ses içeriği yüklemek, paylaşmak ve yayınlamak için geliştirilmiş bir platform.

Castopod Podcast yapanlar için izleyicileriyle etkileşimde bulunabilmesini sağlayan bir hosting platformu.

Bookwyrm Okumalarınızı takip etmek, kitaplar hakkında konuşmak, inceleme yazmak için geliştirimiş sosyal bir ağ.

NeoDB Kitap, film, müzik, podcast, oyun ve performans gibi çeşitli kültürel ürünler için koleksiyon, inceleme ve puanlama yapabildiğiniz bir topluluk platformu.

Hubzilla İş birliği ve sosyal etkileşim amaçları için bir yönetim merkezi olarak kullanmak üzere geliştirilmiş bir yazılım. Farklı amaçlar doğrultusunda organize olmak için kullanılabiliyor.

Bonefire Networks Toplulukların anlamlı bir şekilde etkileşimde bulunması, topluluk üyelerinin koordinasyon sağlaması, kolektif kararlar alması ve etkili işbirliği yapması için araçlar ve yapı taşları içeren bir framework. Birçok farklı amaç için kullanılabiliyor.

APLİKASYONLAR

Fediverse istemcileri (client), kullanıcıların Mastodon ve diğer merkeziyetsiz sosyal ağlara erişmesini sağlayan üçüncü taraf uygulamalardır.

İSTEMCİLER (CLIENTS)

Mastodon, Pixelfed, PeerTube, Wafrn, Loops ve **Funkwhale**'in kendi resmi mobil uygulamaları mevcut. Bu resmi uygulamaların yanısıra birçok başka seçenek de var.

Mastodon için geliştirilmiş çok sayıda aplikasyon var. Bunlardan bazıları: Android'de **Tusky, Moshidon, Pachli, Fedilab**. iOS'da **iPhanpy, Radiant, Pipilo, Mona Classic**. Bu aplikasyonların bazıları Mastodon'a ek olarak başka platformlarla da uyumlu. **Fedilab**'de Mastodon'un yanısıra, Pleroma, Friendica, Pixelfed, ve PeerTube hesaplarınıza da erişebiliyorsunuz. **SoraSNS** Mastodon'a ek olarak Bluesky, Misskey, Pleroma, ve Nostr hesaplarına erişebilirsiniz. Hem Android hem de iOS'da bulunan **takesama** ile Mastodon ve Misskey hesaplarınızı kullanabiliyorsunuz.

Pixelfed için **PixelDroid, Pixelix**.

Lemmy için **Thunder, Voyager, Eternity, Sync, Summit, Raccoon, Avelon, Lemmios**.

Funkwhale için **Ultrasonic, Amperfy, Substreamer**.

NeoDB için **NeoComment, NeoDB-You, Piecelet**.

Mastodon Twitter tarzı mikroblog platformu. En popüler ve ünlü Fediverse sunucusu türü. Diğer tüm sunucu tipleriyle uyumlu.

Misskey Standart mikroblog deneyiminin yanı sıra, bu yazılımın arayüzünde takvim, emoji tepkileri, zengin sohbet, antenler, animasyonlu metin gönderileri ve daha fazlası gibi birçok ek özellik sunuyor.

Sharkey Geliştirilmiş kullanıcı deneyimi sunmaya ve daha iyi performans sağlamaya odaklanan bir Misskey türevi.

Pleroma Basit ve hafif bir mikroblog uygulaması.

Socialhome Federatif sosyal web'e bağlantılanan, detaylı bir profil oluşturmaya odaklanmış sosyal medya yazılımı.

Friendica Fediverse veya Diaspora gibi diğer sosyal web ortamlarının yanı sıra Tumblr ve BlueSky gibi ticari ortamlarla da entegre olan bir iletişim platformu.

Wafrn Hem Fediverse hem de Bluesky ile bağlantı kuran, Tumblr'dan ilham alan bir sosyal medya yazılımı.

Snap.as Fotoğraflarınızı yayınlamak ve internette paylaşmak için minimalist bir araç.

Pixelfed Fotoğraf paylaşımı için, Instagram tarzında bir sosyal medya yazılımı.

Loops Kısa video platformları için bir sosyal medya yazılımı.

Peertube Küçük, birbirine bağlı video barındırma amaçlı sunucuların sosyal ağ oluşturmak için kullandığı yazılım.

Owncast Canlı video ve sohbet kanalları için geliştirilmiş bir platform. Mevcut popüler yayın yazılımlarıyla kullanılabiliyor.

Bandwagon Bağımsız müzisyenler ve gruplarin şarkılarını ve albümlerini paylaşmaları için yer sağlayan açık ve sosyal bir uygulama.

Lemmy Federasyona dayalı bir forum ve bağlantı toplama platformu.

Piefed Reddit'e benzer ve Lemmy ile birlikte çalışabilen federasyona dayalı bir tartışma ve bağlantı toplama platformu.

FediSuite Fediverse'deki birden fazla hesabı yönetmek için geliştirilmiş bir platformdur. 20'den fazla Fediverse platformundaki gönderileri planlamak, uzun gönderileri bölmek ve bildirimleri yönetmek için kullanılabilir

Çeşitlilik ve Bağlantılılık

Fediverse'de birbirine bağlanan platformlar tek tip değil, büyük bir çeşitlilik barındırıyor. Platformlar farklı amaçlara sahip olsalar ya da arayüzleri birbirinden tamamen farklı olsa dahi birbirlerine bağlanabiliyor ve içeriklerini birbirleriyle paylaşabiliyorlar.

Bunu anlamak günümüz kullanıcısının alışkanlıkları nedeniyle zor olabilir ama aslında ortada pek karmaşık birşey yok. Instagram hesabınızdan bir Youtube kanalını takip edebildiğinizi hayal edin. Ya da Twitter'dan atılan bir gönderiyi Instagram'da görebildiğinizi ve beğenip, repost edebildiğinizi düşünün.

Fediverse Platformları (Yazılımlar)

MASTODON
MISSKEY
SHARKEY
AKKOMA
PIXELFED
PEERTUBE
FIREFISH
ICESHRIMP
PIEFED
LEMMY
LOOPS
WAFRN
WANDERER
FITPUB
PLEROMA
FRIENDICA
GOTOSOCIAL
SOCIALHOME
GANCIO
MOBILIZON
BANDWAGON
OWNCAST
CASTOPOD
BOOKWYRM
NEODB
FUNKWHALE
HUBZILLA
BONEFIRE NETWORK

Fediverse için Instagram, Twitter, Youtube ve daha bir çok platformun işlevlerine sahip çeşit çeşit açık kaynak yazılım geliştiriliyor. FediEvren'deki sosyal medya oluşumları bu yazılımlardan herhangi birini kullanabiliyor. Yani Fediverse'deki sosyal ağ servisleri mikroblog, fotoğraf paylaşımı, video kanalı, podcast, forum, etkinlik ajandası gibi birçok farklı işleve sahip olabilir. Buna rağmen birbirlerine bağlanabiliyorlar.

Bu farklı işlevler için üretilmiş yazılımlara ‘Fediverse Platformları’ ya da ‘Fediverse Projeleri’ deniyor.

Örneğin Mastodon, X benzeri,- mikroblogging servisleri tarafından kullanılan bir yazılım. Pixelfed adındaki bir platform, Instagram benzeri servisler tarafından kullanılıyor. Peertube adındaki bir başka platform ise Youtube'dakine benzer video kanalları açabileceğiniz servisler tarafından kullanılıyor.

Taksonomi

Fediverse'ün kendine has bir dilinin olduğunu bilmenizde fayda var. Post'lara Toot, Repost'lara Boost deniyor. Bu tarz teknik terimler yanında yaygınlaşmış şakalardan ya da kullanılan hashtaglerden dolayı yeni yeni kelimelerin ve takma adların da türetilmiş olduğunu göreceksiniz

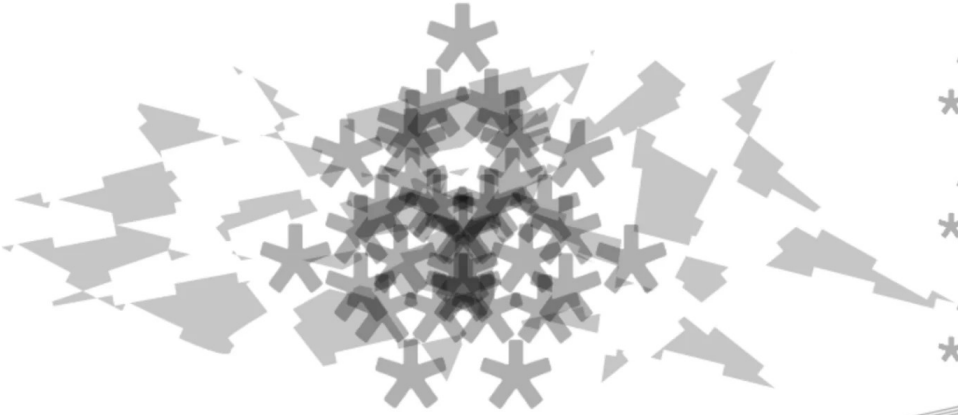

Kullanıcı Listemiz

Fediverse'de birbirimizi kolay bulmak amacıyla bir kullanıcı adresleri listesi hazırladık. Eğer bu profil listesine eklenmek isterseniz hesabınızı açtıktan sonra bizimle iletişime geçin ve kullanıcı adresinizi bize yollayın. Bu listeyi blog olarak kullandığımız fediverse hesabımızda bulabilirsiniz: app.wafrn.net/@uncivilization

Wep App

Bir çok insan internet sitelerinin ve mobil aplikasyonların birbirinden tamamen ayrı şeyler olduğunu sanıyor. Ama günümüzde artık bir çok site mobil aplikasyon olarak çalışacak şekilde tasarlanıyor ve bu siteler aplikasyon deneyimi sunacak şekilde telefonlara yüklenebiliyor. Bunlara 'Wep App' deniyor. Birçok Fediverse platformu da bu şekilde tasarlanıyor. Yani oluşumunuzun internet sitesini basit bir şekilde bir aplikasyona çevirebiliyorsunuz.

Bunun için yapmanız gerekenler şöyle:

1. Telefonunuzun tarayıcısını açın ve üye olduğunuz oluşumun internet sitesine girin.
2. Hesabınıza giriş yapın
3. Tarayıcınızın seçenekler kısmına girin (genelde üst üste üç nokta şeklinde (⋮) bir buton oluyor).
4. Buradan internet sitesini aplikasyona çevirecek seçeneği bulun.
   1. Chrome'da `Install App` butonu
   2. Firefox'da `Add app to Home screen` butonu
5. İşlemi onayladıktan sonra artık telefonunuzda internet sitesinin bir ikonunun oluştuğunu göreceksiniz. Artık bu ikona tıklayarak Fediverse'e ulaşabilirsiniz.

Fediverse Oluşumları (Sunucular)

Alıştığınız, bildiğiniz bir sosyal medya platformunda tüm içerik, web sitesinin sahibi tarafından yönetilen sunucularda barındırılır ve tüm ağ tek bir odak tarafından yönetilir. Fediverse ise merkeziyetsizdir. Herhangi bir birey veya kuruluş kendi sosyal medya sitesini, kendi sunucularında barındırarak Fediverse'ün bir parçası olabilir.

Fediverse'deki her bir sosyal medya sitesine 'server' (sunucu) ya da 'instance' (oluşum) deniyor. Fediverse'de her 'oluşum' bağımsız çalışır ve kendi kurallarını belirleyebilir. Herhangi bir oluşumda hesap açan bir kullanıcı, diğer oluşumlardaki kullanıcılarla bağlantı kurabilir.

Her bir oluşum aslında içinde bir Fediverse yazılımı kurulu fiziksel bir sunucuya denk gelir ve herbirinin ayrı bir internet sitesi olur. Bu internet sitesini ziyaret edip bu oluşumdan kendiniz için bir kullanıcı hesabı talep edebilirsiniz. Eğer talebiniz kabul edilirse de bu siteden hesabınıza girip Fediverse'de sosyalleşebilirsiniz.

Fediverse'deki oluşumlarda toplanan kullanıcı sayısı çok değişken olabiliyor. Kiminde onbinlerce kullanıcı toplanırken, kimisi 50-100 kişilik küçük topluluklar olarak kalmayı tercih edebiliyor. Kimi oluşumlar genel kullanıcıya hitap ederken, kimisi teknoloji, sanat, müzik, politika, altkültür gibi belli ilgi alanlarına odaklanabiliyor. Ayrıca belli bir şehir veya ülke özelinde yerelleşen ya da konuşulan dil bakımından kısıtlanan pek çok oluşum da mevcut.

Gelişen ve Genişleyen bir Evren

Unutmayın ki Fediverse platformları topluluklar tarafından geliştirilmeye devam ediliyor ve zaman geçtikçe daha iyi bir kullanıcı deneyimi sunmayı hedefliyorlar. Geliştiriciler, yeni kullanıcılların çektikleri zorlukların farkında ve bunları giderecek geliştirmeler için çalışmalar devam ediyor. Ayrıca sistemin esnekliği sayesinde Fediverse'le entegrasyon içinde olan yeni projeler ve internet siteleri de ortaya çıkmaya devam ediyor.

Önemli Notlar

Kimi zaman takip etmediğiniz birinin profilini ziyaret ettiğinizde timeline'ının boş ve takipçi sayısının sıfır olduğunu görürsünüz. Ama aslında bu hesap bir çok gönderi yayınlamış olabiliyor ve birçok takipçiye sahip olabiliyor. Arama kutusunu kullandığınızda da arama sonuçlarında Fediverse'ün sadece bir kısmına ait sonuçler görüyorsunuz. Bilin ki bunlar bir tasarım hatası veya 'bug'dan değil, Fediverse'ün doğasından kaynaklanıyor.

Temel mantık şöyle: Eğer bulunduğunuz oluşumda hiç kimse başka bir oluşumda bulunan birisini takip etmiyorsa o oluşumdan edinebildiğiniz bilgi kısıtlı oluyor. O oluşumdaki profillerdeki bilginin tamamına ulaşamıyorsunuz ya da o oluşumun tamamında bulunan içerikle ilgili sonuçlar alamıyorsunuz. Bulunduğunuz oluşumdan biri diğer oluşumdaki birini takip ediyorsa o oluşumdaki bilgilere erişebilir hale geliyorsunuz. Aslında bu şekilde bulunduğunuz oluşumdaki herkes birbirinin deneyimine etki etmiş oluyor ve ortaklaşan ve özelleşmiş bir ortam yaratmış oluyorsunuz.

Ama şunu bilmek de fayda var. Arama kutusunda aradığınız bir şeyi (kullanıcı adı ya da gönderi bağlantısı) eksiksiz tam olarak yazdığınız takdirde kimin kimi takip ettiğine bağlı olmaksızın aradığınız şeye (profil ya da gönderiye) ulaşabiliyorsunuz. Bu yüzden kullanıcı adlarını ve gönderi bağlantılarını kopyalayıp arama kutusuna yapıştırma yöntemi Fediverse'de sık kullanan bir şey. Buna alışmanızı tavsiye ederiz. Eğer bu şekilde de istediğiniz şeye ulaşamıyorsanız bilin ki bulunduğunuz oluşum aradığınız profilin ya da gönderinin bulunduğu oluşumu engellemiştir.

* İlginizi çekecek profiller aramanın bir yolu da başka Fediverse oluşumlarının sitelerine gidip feedleri taramak. Bunun için tarayıcıda yeni bir sekme açıp herhangi bi oluşumun internet sitesine girin. `Live Feeds` butonuna tıkladığınızda sadece bu oluşumdan atılan gönderiler listelenecektir. Buradan hoşunuza giden profiller keşfedebilir ve bunların kullanıcı adreslerini kopyaladıktan sonra kendi oluşumunuza dönüp arama kutusuna yapıştırabilirsiniz. Bu özellikle benzer profilleri birarada görmek istediğinizde kullanışlı bir yöntem. Belli ilgi alanına odaklanmış oluşumların live feed'lerine bakabilirsiniz. Arama sonuçlarında çıkma ihtimali düşük olan çok küçük oluşumlardaki profilleri de bu yolla keşfedebilirsiniz.
* `Trending` butonuna tıklayarak o sırada yoğun ilgi gören gönderileri listeleyebilir ve takip edecek hesaplar bulabilirsiniz.
* Ayrıca internette kullanıcı adreslerinin listelendiği birçok rehber var (Fediverse Directory). Bunlara da bakıp ilginizi çeken profillerin kullanıcı adreslerini kopyalayıp yapıştırarak takibe alabilirsiniz.

Bu şekilde bir başlangıç feed'i oluşturduktan sonra insanların boost'ladığı (repost) gönderiler ve kullandığı hashtag'ler karşınıza çıktıkça diğer içerik ve profillere ulaşmak kolaylaşıyor.

Yeni kullanıcıların yaşadığı zorluklar

Fediverse'deki servislerin çeşitliliği ve oluşumların bolluğu onun en güzel taraflarından biri olsa da büyük şirketler tarafından seçeneksiz bırakılmaya alışmış kullanıcılar Fediverse'ün bu özelliği karşısında afallayabiliyor ve nereden başlayacaklarını, nereden hesap açacaklarını bilemiyorlar. Bu yüzden öncelikle aşağıdakileri bilmek yeni kullanıcılar için rahatlatıcı olabilir:

* Aynı e-postayı kullanarak istediğiniz kadar Fediverse oluşumunda hesap açabilirsiniz.

* Bir oluşumda açtığınız bir hesabı daha sonra (takipçilerinizi koruyarak) başka bir oluşuma taşıyabilirsiniz.

Sık karşılaşılan problemlerden biri yeni kullanıcıların kimi nasıl takip edeceklerini bilememeleri. Fediverse servisleri genel olarak sizi yönlendirmemeyi tercih ediyorlar. Bu yüzden takip edeceğiniz hesapları bulmak için çaba göstermeniz gerekecek.

KLAVUZ / / /

Profil oluşturma

Fediverse'de takipçi edinmek için iyi bir profil oluşturmak çok önemli çünkü sizi takip etmeyenlerin gönderilerinizi görememe ihtimali var (17. sayfada bunun nedenini anlatıyoruz). Bu yüzden bio'nuzda kendiniz ve ilgi alanlarınız hakkında mümkün olduğunca bilgiye yer vermeniz iyi olacaktır. Fediverse'de uzun bio'lar yaygın ve bu normal karşılanıyor. Instagramdaki gibi bir kısıtlama yok. Aramalarda bio'nuzda yer alan kelimeler kullanıldığında profiliniz listeleniyor. Hashtagler kullanmanızda da fayda var.

Ayrıca dilediğiniz gibi kullanabileceğiniz ekstra alanlar var. Buraya da istediğiniz bilgileri ve bağlantıları yerleştirebilirsiniz.

Tanıtım Gönderisi

introduction

Fediverse'e yeni girenlerin introduction hashtag'i kullanarak kendilerini tanıttıkları bir gönderi atmaları bir gelenek haline geldi. Bu gönderiyle Fediverse'de bir hesap açtığınızı insanlara bildirmiş oluyorsunuz ve gönderinizi görenlerden bazıları size hoşgeldin diyor, ilk bir kaç takipçinizi ediniyorsunuz.

Kullanıcı Adresi (Handle)

Her hesabın eşsiz bir kullanıcı adresi (handle) oluyor. Diğer kullanıcılar sizi bu adres sayesinde bulabiliyor. Kullanıcı adreslerinin mantığı e-posta adresleriyle aynı. Başında kullanıcı isminiz ve ardında da üye olduğunuz oluşum/sunucu adı yeralıyor. E-posta adreslerinden farkını belirtmek amacıyla da adresin en başında bir '@' işareti daha kullanılıyor.

Kullanıcı adını bir oluşuma kayıt olurken siz seçiyorsunuz. Aynı kullanıcı adını kullanarak farklı oluşumlarda hesap açmak mümkün.

@username@server.name

...

@kullanıcı@sunucu.adı

Taşınma durumunda sizi takip edenler otomatik olarak yeni hesabınızı takibe geçiyor, eski hesabınızdaki takipçiler ise sıfırlanıyor. Nereden nereye taşındığınıza bağlı olarak farklı senaryolar söz konusu. Eğer üzerinde çok emek harcadığınız hesapları taşımaya karar verirseniz yeterince bilgilenmeden taşınma işlemini gerçekleştirmemenizi tavsiye ederiz.

Sonda yer alan oluşum (instance) adı ise sizin gönderilerinizin tutulduğu yeri belirtiyor. Burası sizin Fediverse'deki dijital mahalleniz olarak düşünülebilir. Eğer bulunduğunuz yerden memnun kalmazsanız başka bir oluşuma taşınabilirsiniz.

Nereden Başlamalı?

Fediverse'de bir hesap açmak için önce kendiniz için uygun bir oluşum (instance) seçmeniz gerekiyor. Binlerce seçenek var ve yeni girmek isteyenler seçmekte zorlanabiliyor. Her bir oluşumun kendine has özellikleri ve farklı dünya görüşünde olan adminleri var. Hepsini tek tek incelemek çok zaman istiyor. Ama unutmayın ki hesabınızı bir oluşumdan diğerine taşıyabiliyorsunuz. O yüzden en başta tereddüt etmeden ve çok da kafa yormadan bir oluşumda hesap açmanız sorun olmayacaktır. Fediverse'de zaman geçirirken kendinize daha uygun bir oluşum keşfedebilirsiniz.

Başvuru süreci oluşumdan oluşuma farklılık gösteriyor. Kimi oluşumlar tamamen açık ve başurur başvurmaz katılabiliyorsunuz. Kimisinde kendinizi tanıttığınız bir metin yollamanız ve oluşumun yöneticilerinin başvurunuzu değerlendirmesini beklemeniz gerekiyor. Bazılarına katılmak içinse o oluşumdaki bir kullanıcıdan davetiye almış olmanız gerekiyor. Bazı oluşumlar ise başvuruya tamamen kapalı. Biz burada tamamen açık olan oluşumlardaki başvuru sürecini anlattık.

Yeni Hesap Oluşturma

Oluşum seçme kısmını atlayıp hemen başlamak isteyenler için ieji.de sunucusunu tavsiye ediyoruz. (Bazı alternatiflere bakmak isteyenler 22. sayfadaki listeyi inceleyebilir.) Buradan itibaren anlattıklarımız Mastodon oluşumlarına özel. Diğer platformlarda üye olma ve profil oluşturma farklılık gösteriyor.

1. Tarayıcınıza ieji.de adresini yazıp oluşumun internet sitesine girin.
2. `Create Account` butonuna tıklayın.
3. `Accept` butonuna tıklayarak oluşumun uymanızı istediği kuralları kabul edin.
4. Kullanıcı adınızı, E-posta adresinizi girin. Yeni bir şifre oluşturun. Gizlilik politikasını kabul ediip `Sign up` butonuna tıklayın.
5. E-postanıza gelen bağlantıya tıklayarak E-posta adresinizi onaylayın.
6. E-postanızın onaylandığına dair ikinci bir mail aldıktan sonra hesabınıza girebilir ve kendinize bir profil oluşturabilirsiniz.